

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Coperta: Mihaela Voicu

Traducere după originalul în limba rusă: Sviatoi Ioan Kronstadtskii, *Velikii Post*, Moscova, 1991.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IOAN DE KRONSTADT, sfânt

Cuvinte la Postul Mare / Sfântul Ioan de Kronstadt;
trad. din lb. rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas. – București:
Editura Sophia, 2013

ISBN 978-973-136-335-6

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

252:264-941.4

Cuvânt în Duminica Vameșului și Fariseului

*Fariseul, stând, așa se ruga în sine:
„Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca
ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, preacurvari,
sau ca și acest vameș.” (Lc. 18, 11)*

Fiind învățători de credință în poporul iudeu, fariseii se lăudau cu cunoașterea Legii – și totuși, Îl necinsteau pe Dumnezeu mai mult decât toți prin călcarea Legii și prin fățarnicia lor cea neîntrecută. Mântuitorul a arătat foarte bine câte parale fac atunci când a spus despre ei că le place să stea pe locurile de frunte în adunări și să li se plece lumea în piețe. Această nenorocită patimă a semeșirii se trăgea în ei din exagerarea mincinoasă a propriilor calități, întrucât ei, fiind învățători ai credinței, știau bine legea lui Moise, pe care mulți dintre iudei nu o cunoșteau. Vame-

șii erau strângători de dări și în meseria lor se foloseau foarte adesea de mijloace nelegiuite. În Evanghelie vedem o pildă uimitoare de smerenie și lepădare de sine a unui vameș în Zaheu, mai-marele vameșilor. Când Mântuitorul a venit la el în casă, Zaheu, cu pocăință adâncă, I-a zis Domnului: *Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit* (Lc. 19, 8).

Farisei și vameși sunt și acum – nu cu numele, ci cu faptele. Patima semețirii și a laudei de sine domnește și acum în fiii vechiului Adam. Vom vorbi acum, precum ne cheamă să facem maica noastră Biserica, despre cât de pierzătoare este această patimă și despre pricinile de smerire. De unde vin în noi patima semețirii și cea a laudei de sine? Din aceeași obârșie ca toate păcatele noastre: de la păcatul strămoșesc dintâi. Omul a fost zidit ca să-L iubească pe Dumnezeu, ca pe pricinuitorul ființării sale, mai mult decât orice, să privească însușirile Lui cele desăvârșite și să urmeze lor, împlinind cu sfințenie voia Lui. El s-a iubit însă mai mult pe sine decât pe Dumnezeu, a vrut să-și însușească aceste desăvârșiri ale Lui, a dorit să fie la fel de mare ca Dumnezeu, a dorit să fie de capul său, s-a supus iubirii de sine și trufiei – și a căzut. Așadar, semeția sau trufia este o patimă pierzătoare de suflet a omului, care îl face vrăjmaș lui Dumnezeu și disprețuitor al aproapelui. Cum poate Dumne-

zeu să caute cu bunăvoință spre făptura care se îngâmă cu însușirile sale și nu își vede pereche, de parcă omul ar avea ceva al său? Iată începutul patimii noastre de a ne înălța pe noi înșine! Ca patimă, ea este, firește, o boală a sufletului nostru, de care acesta s-a molipsit în clipele căderii primilor oameni. Ca părere mincinoasă despre propriile însușiri, ca mișcare nelegiuită a voinței, ea este, totodată, roadă a îndemnurilor duhului celui rău, care, căzând el însuși prin trufie și prin zavistie, l-a tras și pe om la cădere prin aceleași păcate. Știm că oamenii nu au căzut singuri, ci prin ispita diavolului. Trebuie cumva să arătăm pe larg că trufia sau lauda de sine, îmbinată cu defăimarea altora, este o boală a sufletului nostru? Ca să ne încredințăm de asta ajunge să privim la omul trufaș cu ochiul sfintei credințe. Ce este omul în starea lui de acum? O ființă căzută, zdrobită, plină de răni. Vi se pare exagerată o asemenea comparație? Amintiți-vă parabola despre samariteanul cel milostiv și omul căzut între tâlhari (v. Lc. 10, 30-37). Pe cine închipuie acest om căzut între tâlhari, zdrobit în bătaie și plin de răni? Pe cine altcineva decât pe noi, cei istoviți de chinurile patimilor, lumii și diavolului? Dacă un asemenea om ar începe să spună că este pe deplin sănătos și că nu simte nici o durere, ce-am spune despre el? N-am spune că e bolnav de tot, cu un picior în groapă? Fiindcă trupul lui nu mai simte nimic, și asta

arată că puterile lui de viață sunt secătuite. Același lucru, absolut același, trebuie să-l spunem și despre omul trufaș.

Apoi, trufia este rodul îndemnurilor duhului celui rău. Credeți că este greu să ne convingem de acest lucru? Trufia e o părere mincinoasă, exagerată, despre propriile calități, adevărate sau părute, însoțită de defăimarea altora. Așadar, părere mincinoasă – dar de unde vine minciuna în lume? Dumnezeu este adevăr. Sfânta Scriptură ne arată un singur izvor al minciunii, un singur părinte al ei: *Voi sunteți din tatăl vostru diavolul*, le spune Mântuitorul iudeilor, *și vreți să faceți poftele tatălui vostru. El de la început a fost ucigaș de oameni și nu a stat într-un adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii* (In 8, 44). Tocmai el îi șoptește omului absorbit de sine însuși, faptele sale bune: „Tu ești ființa cea mai desăvârșită, pe care toți ceilalți – făpturi vrednice de dispreț, care trăiesc degeaba pe lumea asta, căci nu fac decât să păcătuiască – ar trebui să o admire.” Judecați singuri ce mare minciună este aceasta. Oare chiar este acel lăudăros obraznic „ființa cea mai desăvârșită” și oare chiar așa este aproapele lui, pe care el îl defaimă cu îndrăzneală? Poate că aproapele cu pricina s-a pocăit chiar în clipa când era osândit, lăcrimând pentru păcatele sale înaintea Celui ce cercă inimile (Apoc. 2, 33), a Dumneze-

ului tuturor, și a primit iertare, în timp ce calitățile celui ce se îngâmfă sunt îndoielnice în virtutea faptului că și le trâmbează numai înaintea lui Dumnezeu, la biserică, sau înaintea tuturor și a fiecăruia. Desăvârșirea adevărată, virtutea adevărată este modestă: îi place să se ascundă și nu îndrăznește să vadă vreun merit în calitățile sale, cu atât mai mult să-i defaime pe alții. Tu spui despre tine însuși că ești bun, milostiv cu toți, râvnitor față de credință și de Sfânta Biserică, îți istovești trupul cu postirea. Minunat – dar cine ți-a dat dreptul să-ți dai numele acestor cinstite virtuți? Cine te-a proclamat bun, milostiv, râvnitor pentru Biserică și pentru sfintele ei rânduieli? Dumnezeu? Vreun înger? Sau tu singur ai stabilit prețul virtuții tale? Dar cum vom putea să spunem care este prețul faptelor noastre? Cum le vom cântări? Cu ce măsură? Ne cunoaștem bine inima necurată, care întotdeauna, sau cel puțin de cele mai multe ori, ia parte la săvârșirea faptelor noastre bune? Oare nu intră în virtuțile noastre socoteli ale iubirii de sine sau alte imbolduri urâte? Cât de ușor se ascund uneori de noi înșine imboldul urât care ne-a împins să facem o faptă bună! Otrăva păcatului a pătruns adânc în sufletul nostru și, fără ca noi să băgăm de seamă, ne otrăvește aproape toate virtuțile. Oare nu este mai bine să privim în noi înșine cât mai des și cât mai cu luare-aminte și să băgăm de seamă în adâncul

sufletului nostru neajunsurile pe care le avem, ca să le îndreptăm, în loc să ne etalăm calitățile? Și de ce să le etalăm, de ce să ne prețuim singuri, când Cel mai nepărtinitor prețuitor al lor este în cer – Domnul Dumnezeu, Care, având a răsplăti fiecăruia după faptele lui (v. Apoc. 22, 12; Ier. 17, 10), bineînțeles că știe cum să prețuiască aceste fapte. Așadar, să lăsăm în seama Lui judecarea virtuților noastre, iar noi să ne lucrăm mântuirea cu frică de Dumnezeu, fără să ne mândrim (v. Filip. 2, 12).

Nu trebuie să ne mândrim față de alții, ci să ne smerim – și câte pricini de smerenie nu are fiecare dintre noi! Omul nu are nimic al său: tot ce are e de la Dumnezeu – și sufletul, și trupul, și toate celelalte, afară de păcat. Orice faptă bună este tot de la Dumnezeu. Și atunci, cu ce se poate lăuda omul? *Ce ai, omule, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești, ca și cum nu l-ai fi primit?* (I Cor. 4, 7). Dacă se laudă cu virtuțile sale înseamnă că își însușește, ca un fur de cele sfinte, slava care se cuvine numai lui Dumnezeu. Apoi, fiecare om este, mai mult sau mai puțin, paralizat de către păcat; cel puțin, foarte mulți se află din pricina lui într-o stare de nesimțire. Cât de nesuferită este această convingere bolnavicioasă și mincinoasă a lor că sunt absolut sănătoși și că nu au nevoie de doctor! Și aceasta trebuie să fie pentru noi un imbold de a nu pune mare preț pe faptele noastre bune, care poate că

nu sunt altceva decât o aiurare a sufletului nostru. Însuși Cerescul și Atotștiutorul Judecător a luat asupra Sa prețuirea faptelor noastre, și pentru ele îi va răsplăti fiecăruia la vremea potrivită. De aceea, este neapărată nevoie să săvârșim fiecare faptă bună a noastră sub ochii lui Dumnezeu și să lăsăm judecarea ei doar în seama Sa, fără a îndrăzni să ne atingem de ea cu propria noastră judecată, care e supusă greșelii. De altfel, trebuie să băgăm de seamă că avem tare puține fapte bune, cele rele fiind neasemuit mai multe. Încă un imbold spre smerenie, cel mai puternic: eu sunt păcătos, iar Dumnezeu e Drept Judecător. Cum să nu am în gând judecata lui Dumnezeu, care poate fi gata să se săvârșească asupra noastră chiar astăzi, și cum să nu uit de faptele mele bune, care poate că sunt cu totul neînsemnate și față de mulțimea păcatelor mele nu au nici o însemnătate? Fiindcă păcătuim zi de zi, ceas de ceas, și cu cuvântul, și cu fapta, și cu gândul, și cu simțirile. Dă-ne, Dumnezeule, să avem mereu înaintea ochilor desăvârșita noastră atârnare de Tine, neputința noastră, păcătoșenia noastră, ca să ne smerim mereu înaintea Ta și înaintea aproapelui!

Fraților și surorilor! Fără îndoială, nu are cum să nu vă placă pilda smeritei cugetări a vameșului, care a fost înfățișată în Evanghelia de astăzi, întrucât ea ne descrie pe noi, păcătoșii care ne pocăim, și noi recunoaștem cu ușurință

și îndrăgim chipul care ne este zugrăvit în Sfânta Scriptură; nu are cum să nu ne placă în chip deosebit, fiindcă ați văzut cum l-a miluit Dumnezeu pe vameș pentru smerenia sa, și acesta, cu toate că era mare păcătos, fiindcă vameșii îndeobște strâmtorau oamenii și luau mită, *s-a pogorât îndreptățit la casa sa* (Lc. 18, 14). Așadar, să ne străduim să urmăm acestei pilde de smerită cugetare. Bineînțeles, nimeni nu va spune că el nu este păcătos și nu are de ce să-și frângă inima pentru păcatele sale, să se bată în piept și să ceară smerit iertare: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului* (Lc. 18, 13).

Cu toții suntem păcătoși și avem nevoie de milostivirea lui Dumnezeu. Dacă nu ar mijloci pentru noi sângele Mielului lui Dumnezeu, Care a luat asupra Sa păcatele lumii, în toată ziua și în tot ceasul ar tuna asupra noastră loviturile dreptei judecăți a Cerului; zi de zi ne-am chinui și am muri cu sufletul nostru păcătos, și nu am gusta nici pace, nici bucurie, în veac. Pentru noi mijloacele însă Fiul lui Dumnezeu, și datorită meritelor Lui păcatele noastre nu strigă atât de tare cerând răzbunare. Dumnezeu ni le iartă, cu singura condiție să ni le recunoaștem și să ne căim pentru ele. Da, Dumnezeu ne iartă păcatele. Trebuie doar să ne pară rău de ele, să cerem din toată inima iertare de la Domnul Iisus, și El, cu harul și cu îndurările iubirii Sale de oameni, ne va ierta prin slujitorul Său toate păcatele care ne

apasă conștiința. Urmând prin smerita cugetare vameșului, să ne depărtăm din răspuțeri de înălțarea de sine a fariseului.

Cu ce trăsături neplăcute este zugrăvit fariseul de care se vorbește în Evanghelie, care se desfăta de priveliștea virtuților sale! „Eu, spune el, sunt așa și pe dincolo, nu ca ceilalți oameni sau ca vameșul acesta.” „Îți mulțumesc, spune, pentru asta.” Bine faci că mulțumești lui Dumnezeu pentru faptele tale bune: faptele bune nu sunt de la noi, ci de la Dumnezeu – dar de ce să te lauzi, să te mândrești cu ele înaintea feței lui Dumnezeu Însuși, de parcă El nu ar ști care e prețul lor? De ce îți disprețuiești fratele? Oare nu ești un om osândit și păcătos, la fel ca vameșul? Oare virtuțile tale te-au făcut deodată înger curat, fără de păcat? Oare cu propriile puteri le-ai împlinit? Cum se face că ai uitat deodată de slăbiciunile tale și vezi la tine doar calități, fără să te gândești câtuși de puțin la smerenie, de care ai neapărată nevoie? De ce ți se pare că ești un om nemaipomenit, virtuos? De ce să nu te gândești, chiar dacă ai virtuți, că n-ai făcut decât ceea ce erai dator să faci și că rămâi același rob netrebnic, după porunca Mântuitorului: *Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: „Slugi netrebnice suntem: ce eram datori să facem am făcut”* (Lc. 17, 10)?

Doamne! Fără Tine nimic nu putem face (v. In 15, 5). Dă-ne nouă această smerită cugetare a

vameşului şi alungă din noi tot gândul de trufie fariseică. Să ne aducem aminte întotdeauna că toţi suntem ai Tăi, cu tot ce avem şi tot ce vedem împrejurul nostru, şi că nu avem deloc, dar deloc, cu ce să ne lăudăm. Amin.

Cuvânt în Duminica Vameşului şi Fariseului

În rânduiala bisericească, duminica de acum se cheamă „Duminica Vameşului şi Fariseului”. Ea se numeşte așa pentru că în această zi se citeşte din Evanghelie parabola despre vameş şi fariseu. În parabolă, prin pilda vameşului şi fariseului, Domnul ne învaţă cu ce aşezare a duhului trebuie să ne rugăm în biserică sau în oricare alt loc. Auzim cum se ruga fariseul şi cum se ruga vameşul, care dintre ei a plăcut lui Dumnezeu prin rugăciunea sa şi care nu, cu ce a plăcut unul şi cu ce nu a plăcut celălalt, ca să învăţăm şi noi să ne rugăm întotdeauna așa cum place lui Dumnezeu, iar nu spre osândă. Rugăciunea e mare lucru: prin rugăciune, omul are împărtăşire cu Dumnezeu, primeşte de la El felurite daruri ale harului, îi mulţumeşte ca unui Binefăcător pen-

tru milele Lui cele neconținute ori Îl slăvește ca pe Făcătorul Atotdesăvârșit.

Fariseul și vameșul se rugau în templu. *Doi oameni*, spune Scriptura, *s-au suit la templu ca să se roage, unul fariseu și celălalt vameș*. Fariseul se ruga așa: *Dumnezeule, Ți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrești, preacurvari, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig*. Vameșul se ruga cu totul altfel. El nu vorbea mult, ci se întrista tare pentru păcatele sale; nu-și ridica înaintea celorlalți capul, ci, plecându-și privirile în pământ, de mahnire se bătea în piept, spunând numai atât: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Toată lumea știe a cui rugăciune a plăcut Domnului și a cui nu: vameșul a plecat acasă din templu mai îndreptățit, deși era păcătos, deși fariseul făcea faptele dreptății Legii (v. Lc. 8, 10).

Prin ce a plăcut lui Dumnezeu rugăciunea vameșului? Prin aceea că el era smerit și avea inimă înfrântă la rugăciune – or, încă din vremurile vechi s-a spus, prin sfântul proroc și împărat David, că *inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Ps. 50, 18).

Dar de ce nu a plăcut lui Dumnezeu rugăciunea fariseului? Pentru a da răspunsul nu trebuie prea multă deșteptăciune. *Vai de cei înțelepți în ochii lor și pricepuți în gândurile lor* (Is. 5, 21), spune Dumnezeu prin prorocul. În oarba sa părere de sine și trufie, fariseul a uitat cine era și cu

Cine vorbea: păcătosul și-a închipuit că e drept; păcătosul a uitat că vorbea cu Cel Atotvăzător și Atotdrept.

Dumnezeule! Ce înseamnă faptele noastre bune, cu care uneori îndrăznim să ne lăudăm înaintea oamenilor și înaintea feței Tale? Orice faptă bună a noastră este de puțină însemnătate, fiindcă ea, trecând prin inima necurată, ia din ea, în cea mai mare parte, necurăție – de pildă, necurăția puținei credințe, necredinței, iubirii de sine, prefăcătoriei, slavei deșarte, trufiei, nerăbdării, iușimii și așa mai departe, și asta cu toate că facem fapta bună cu ajutorul lui Dumnezeu, așa încât fără Domnul, precum a spus El, nimic nu putem face (v. In 15, 5). Fără îndoială, fiecare din noi are neasemuit mai mult păcate decât fapte bune – și atunci, cum să amintesc la rugăciune puținele mele fapte bune, și acelea săvârșite cu ajutorul lui Dumnezeu, de vreme ce am cu mult mai multe fapte rele? Mai bine să vărs o lacrimă de umilință pentru păcatele mele, mai bine să vărs rugăciune caldă către Dumnezeu și să-I vestesc Lui întristarea mea, că sufletul meu s-a umplut de răutăți și viața mea de iad s-a apropiat (Irmos, glas 6, cântarea 6), iar cu privire la faptele mele bune – dacă le am – să tac sau chiar să uit de tot înaintea feței lui Dumnezeu, ca să nu-mi închipui că sunt drept și că merit de la El răsplăți pentru virtuțile mele. Sunt dator să îmi amintesc cuvintele Domnului, pe care trebuie să le spun